

กี

3

การจัดการและการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน
อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

**Management and Participation for Cultural Tourism Development :
A Case Study of Thai Phuan Ethnic Group, Ban Mi District,
Lop Buri Province**

kulchalee paungphet และคณะ

Kulchalee Paungphet and others

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารि�บบทองกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี จังหวัดลพบุรี 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการองค์ความรู้ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนอำเภอบ้านหมี จังหวัดลพบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารหน่วยงาน จำนวน 10 คน เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก และจัดทำเวทีชุมชน 2) ผู้นำชุมชน จำนวน 15 คน เพื่อสัมภาษณ์เบื้องต้น สนทนากลุ่ม และจัดทำเวทีชุมชน 3) หadya กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนและสมาชิกในชุมชนที่มีความรู้เฉพาะด้านเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน จำนวน 15 คน เพื่อสนทนากลุ่ม และจัดทำเวทีชุมชน 4) ชาวบ้านที่อาศัยใน 5 ตำบล คือตำบลบ้านกลวย ตำบลเชียงงา ตำบลบ้านทราย ตำบลโพนทอง และตำบลหินปัก จำนวน 391 คน เพื่อตอบแบบสอบถามความต้องการมีส่วนร่วม และ 5) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอำเภอบ้านหมีจังหวัดลพบุรีจำนวน 400 คนเพื่อตอบแบบสอบถามความคิดเห็น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และคุณภาพเน้น การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (participatory research) ใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (documentary research) การสัมภาษณ์เบื้องต้น (preliminary

¹ ศาสตร์ กล้าหาญ ศติธร , วชิรปัญญาพงศ์ และ ธนรุจพงศ์ กฐินເທສ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี [E-mail:koon511@hotmail.com]

interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) การใช้แบบสอบถาม (questionnaire) และการจัดเวทีชุมชน (community forum) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ยังคงมีการสืบสานศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญบางอย่างอย่างต่อเนื่องหน่วยงานของรัฐมีการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยพวนโดยมอบนโยบายผ่านสำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดลพบุรีและองค์การบริหารส่วนตำบล มีการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของชาวไทยพวนเป็นประจำทุกปีแต่ไม่เพียงพอ

2. การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพบว่า ส่วนใหญ่มีการวางแผนร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับอำเภอ และ องค์การบริหารส่วนตำบล เน้นการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมไทยพวนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตอำเภอ บ้านหมี่ และเกือบทุกตำบลที่เป็นพื้นที่ศึกษามีการจัดตั้งองค์กรที่พร้อมจะให้ความร่วมมือหากมีผู้นำในการพัฒนาชุมชนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนในอนาคต

3. ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน เขตอำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมและทุกรายด้าน อยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านการวางแผน การจัดองค์การ การใช้ภาระการนำ การควบคุม และการจัดการท่องเที่ยว นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับมากที่เหลืออีก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวก และด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

4. แนวทางการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี นั้นมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอย่างจริงจังโดยภาครัฐมีการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ

5. การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี จังหวัดลพบุรี ทำให้เกิดผลกระทบเชิงบวก ได้แก่ คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ชุมชนมีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สาธารณูปโภคต่างๆ และเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยพวนให้เป็นที่รู้จักและยอมรับของคนทั่วไป ส่วนผลกระทบเชิงลบ ได้แก่ ปัญหาสภาวะสิ่งแวดล้อมของชุมชน เช่นการเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอย เกิดมลพิษทางอากาศเป็นต้น

คำสำคัญ : การจัดการ การมีส่วนร่วม แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน

บทที่ ๓

Abstract

The purposes of this research were (1) to study contexts of Thai Phuan ethnic group, Ban Mi district, Lop Buri province ; (2) to provide Thai Phuan community participating in knowledge management; and (3) to guide Thai Phuan ethnic group, Ban Mi district, Lop Buri province to develop cultural tourism resources. The samples in this research divided into of 5 groups : (1) 10 administrators for in-depth interview and focus groups (2) 15 community leaders for preliminary interview, focus group and community forum; (3) 15 Thai Phuan successors and members of the community who specialized in history of Thai Phuan ethnic group for focus group and community forum ; (4) residents in Tambol Bangluey, Chiang nga, Bansai, Phonthong, Hinpag for the total of 391 persons for giving the opinion on the need for management and participations for managing cultural tourism resources ; and (5) 400 tourists for providing the opinion toward management and participation for cultural tourism development. The research used both quantitative and qualitative method. The data were collected through documentary research, preliminary interview, in-depth interview, focus group, community forum and questionnaires. The quantitative data were systematically analyzed by percentage, mean, and standard deviation and the qualitative data were analyzed by content analysis. The research findings were as follows :

1. Thai Phuan ethnic group at, Ban Mi district, Lop Buri province

continually inherited and handed down the culture and tradition to their next generation. Government organizations have promoted Thai Phuan's culture by entrusting policy through the office of Lop Buri Culture Commission and local organizations. They had allocated annual budget for conducting activities related to culture but the budget was not enough.

2. As for participating in cultural tourism development, it was found that there were cooperative planning between district organizations and local organizations. The planning focused on activities to support Thai Phuan cultural tourism development. Most of Tambols in the studied areas, had established organizations that their functions related to Thai Phuan cultures. The organizations were ready to participate in developing community to be Thai Phuan tourism resources in future.

3. The needs of residents for taking part in management and participation for cultural tourism development in overall were rated at a high level. With respect to individual aspects of the study, planning, organizing, leading, controlling, and tourism management were also rated at a high level. Tourists' opinion toward management and participation for cultural tourism development in overall were rated at a moderate level. With respect to individual aspects of the study, community participation was rated at high level while the other three aspects : tourist attractions, facilities, and access to tourism resources were rated at moderate level.

4. With regard to guidelines for cultural tourism development, the committee responsible for doing the Job related to tourism should be set. The government sector provided very small amount of budget to support the cultural tourism activities.

5. It was found that the impacts of management and participation for tourism development of Thai Phuan ethnic group, Ban Mi district, Lop Buri province was positive for examples, residents' income might increased, infrastructures might developed, Thai Phuan's culture might conserved, and propagated while negative impacts that might occurred such as pollutions – more garbage and air pollution.

Key words : Management , Participation,Cultural Tourism Resources, Thai

บทนำ

จังหวัดลพบุรี มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอบ้านหมื่นหลาย ตำบล ตำบลที่อาศัยอยู่มาก ได้แก่ ตำบลบ้านกล้าย ตำบลบ้านทราย ตำบลเชียงงา ตำบลโพนทอง และตำบลหินปัก กลุ่มคนเหล่านี้มีการรวมตัวกันเป็นชุมชนคือ ชุมชนไทยพวนบ้านหมื่นบางตำบลมีการจัดตั้งสภាភัฒนธรรมชาวไทยพวน เช่น สภាភัฒนธรรมชาวไทยพวนตำบลบ้านกล้าย สภាភัฒนธรรมชาวไทยพวนตำบลโพนทอง เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนเหล่านี้มีภาษา ประเพณี ความเชื่อ และการละเล่น ต่าง ๆ เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น ประเพณีบุญกำฟ้า ประเพณีเส่อกระเจด หรือ ประเพณีไส่อกระเจด เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ และสนทนากับกลุ่ม ผู้บริหารหน่วยงาน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน หัวหน้าชุมชน ทายาทกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน และสมาชิกชุมชนในพื้นที่ศึกษา พบว่า ปัจจุบันชาวไทยพวนในเขตอำเภอบ้านหมื่น มีความอ่อนแอก ในเอกลักษณ์ของตนเองในเกือบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านภาษาประเพณี ความเชื่อ และการละเล่นต่าง ๆ รวมทั้งขาดการเก็บรวบรวม หรือ จัดการองค์ความรู้ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยพวนอย่างเป็นระบบ

จากการเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้นคณะกรรมการผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการจัดการและการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนโดยมุ่งศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านหมื่น จังหวัดลพบุรี โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนมีจิตสำนึกร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ และเป็นแนวทางในการวางแผนและการพัฒนา การท่องเที่ยวของอำเภอบ้านหมื่น จังหวัดลพบุรี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมื่นจังหวัดลพบุรี
- เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการองค์ความรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่การจัดการของดาฟท์ (Daft, 2008 : 8-9) และแนวคิดการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ จุฬาทิพย์ เจริญลาก (2545 : 29-30) 4 ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ ภาระ การนำ และการควบคุม เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบการวิจัย ดังแผนภาพ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

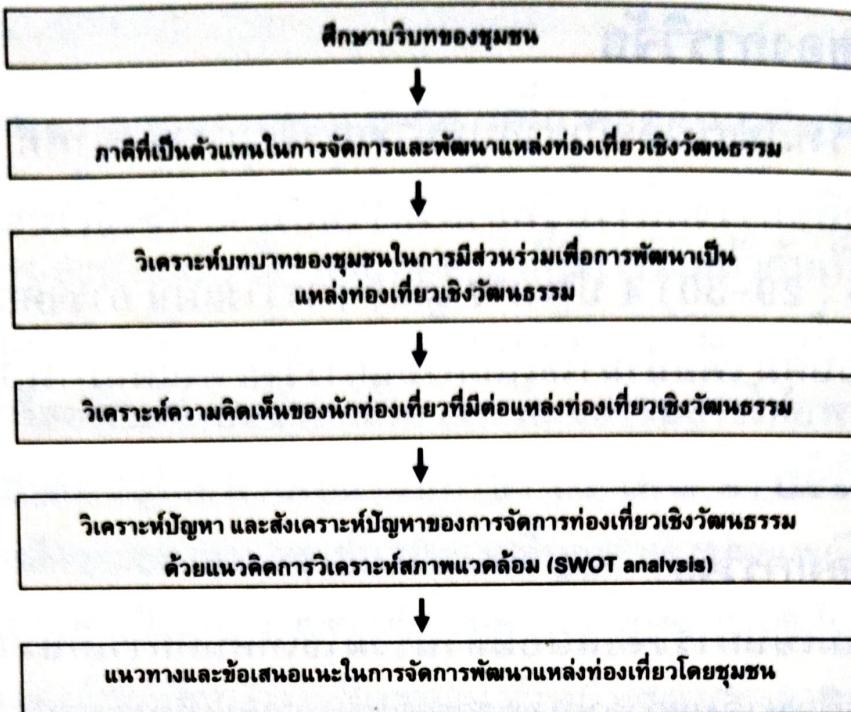
1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล หลายวิธีได้แก่การศึกษาค้นคว้าจากเอกสารการสัมภาษณ์เบื้องต้น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การใช้แบบสอบถาม และการจัดเวทีชุมชน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารหน่วยงาน 2) ผู้นำชุมชน 3) ทายาทกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน และสมาชิกในชุมชนที่มีความรู้เฉพาะด้านเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน 4) ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใน 5 ตำบล คือ ตำบลบ้านกล้าย ตำบลเชียงงา ตำบลบ้านทราย ตำบลโพนทอง และตำบลหินปัก จำนวน 17,819 คน และ 5) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอำเภอ班หมี่ จังหวัดลพบุรี ซึ่งไม่ทราบจำนวน ที่แน่นอน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ผู้บริหารหน่วยงาน จำนวน 10 คน โดยสุ่มแบบเจาะจง เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก และทำเวทีชุมชน 2) ผู้นำชุมชนจำนวน 15 คน โดยสุ่มแบบเจาะจงเพื่อการสัมภาษณ์เบื้องต้นการสนทนากลุ่ม และการทำเวทีชุมชน 3) ทายาทกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน และสมาชิกในชุมชนที่มีความรู้เฉพาะด้านเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน จำนวน 15 คน โดยสุ่มแบบเจาะจง เพื่อสนทนากลุ่มและทำเวทีชุมชน 4) ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใน 5 ตำบล คือ ตำบลบ้านกล้าย ตำบลเชียงงา ตำบลบ้านทราย ตำบลโพนทอง และตำบลหินปัก จำนวน 391 คน โดยสุ่มแบบกำหนดโดยต่อตัวอย่างเป็นสัดส่วนตามจำนวนประชากรในแต่ละตำบลเพื่อตอบแบบสอบถามการมีส่วนร่วม และ 5) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ในเขตอำเภอ班หมี่ จังหวัดลพบุรี จำนวน 400 คน โดยการสุ่มแบบบังเอิญ โดยตอบแบบสอบถามความคิดเห็น

แผนภาพ 1 : กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่มีลักษณะเป็นแบบกึ่ง ในประเด็นที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน 2) แบบสอบถาม 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ไทยพวน อำเภอบ้านหมู่จังหวัดลพบุรี ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม และ การมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมู่ จังหวัดลพบุรี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

คณะกรรมการวิจัยอนุมัติ เสนอ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้
วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอ บ้านหมู่ จังหวัดลพบุรี สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

อำเภอบ้านหมีจังหวัดลพบุรีเป็นจังหวัดที่มีชาวไทยพวนอยู่อาศัยอยู่ใน 12 ตำบล ได้แก่ ตำบลเชียงงา ตำบลโพนทอง ตำบลสนามแจง ตำบลบ้านกลวย ตำบลบ้านทราย ตำบลหินปัก ตำบลบางกะเพี้ย ตำบลหนองหาร ตำบลหนองเต่า ตำบลสายห้วยแก้ว ตำบลหินไผ่ใหญ่ และตำบลหนองดึง ชาวไทยพวนมีนิสัยรักความสงบ ใจดีเยือกเย็น มีความโอบอ้อมอารี ยึดมั่นในศาสนา รักอิสรภาพ ชัยชนะ ก่อนอาชีพ คือ การทำงานงานหัตถกรรมและหอผ้ารู้จักกันแพร่หลายในปัจจุบัน คือ ผ้ามัดหมีลพบุรี อาหารของชาวไทยพวน คือ ปลาร้า ปลาส้ม ปลาส้มฟัก เมื่อมีงานบุญมักนิยมทำขันมีจีนและ ข้าวหลามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และเครื่องครัวในศาสนา เคราพผู้อ้วน รักครอบครัว รักสงบ สามีชาวไทยพวนมักให้เกียรติภรรยา คนพวนเป็นคนมีวัฒนธรรมและยึดมั่นในประเพณีของตน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการองค์ความรู้ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอ บ้านหมี จังหวัดลพบุรี สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ในเกือบทุกตำบลที่เป็นพื้นที่ศึกษา มีการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับ ศิลปวัฒนธรรมไทยพวน เช่น สภาวัฒนธรรมตำบลบ้านกลวย สภาวัฒนธรรมตำบลบ้านทราย ศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน พิพิธภัณฑ์ไทยพวนบ้านทราย ศูนย์วัฒนธรรมตำบลโพนทอง และศูนย์เรียนรู้ตำบลหินปัก เป็นต้น แต่ละองค์กร จะมีวิธีการดำเนินงานคล้ายคลึงกัน คือ จะเชิญผู้นำชุมชน และชาวบ้าน เข้าร่วมประชุม และจัดการเลือกตั้งคณะกรรมการ มีการแบ่งงานออกเป็นฝ่ายๆ มีการวางแผนและสนับสนุนงบประมาณดำเนินงาน เกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยพวนในหน่วยงานระดับจังหวัด และระดับอำเภอเป็นประจำทุกปี ที่มีบทบาทในการเรียน และซักซานให้ชุมชนเข้าร่วมโครงการเชิงวัฒนธรรมไทยพวน ที่สำคัญได้แก่ ประธานสภา วัฒนธรรม ตำบลบ้านทราย ประธานชุมชนไทยพวน อำเภอบ้านหมี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการเสนอของบประมาณจากภาครัฐ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่สำคัญ ได้แก่ 1) คณะกรรมการของแต่ละองค์กร เช่น คณะกรรมการสภาวัฒนธรรมระดับตำบลระดับอำเภอ และระดับจังหวัด 2) เจ้าหน้าที่จากองค์การภายนอก เช่น ศูนย์มนุษยวิทยาสิรินธร เป็นต้น และ 3) กลุ่มคนในชุมชน เช่น ปราชญ์ชาวบ้านกลุ่มผู้สืบทอดพิธีกรรมต่างๆ ผู้เชี่ยวชาญในชุมชน ทายาทไทยพวน เป็นต้น

2. การสนทนากลุ่ม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับวิถีชีวิตทั่วไปของชาวไทยพวนรวมทั้งความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม จากผู้นำชุมชนทายาทกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน และชาวบ้านที่มีความรู้เฉพาะด้าน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย และโอกาส อุปสรรคของการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สรุปผลของการสนทนากลุ่มได้ดังนี้

2.1 จุดเด่น ได้แก่ 1) มีการจัดประเพณีที่สำคัญของชาวไทยพวนอย่างต่อเนื่อง เช่นงานเสือกระขาด 2) มีโบราณสถานที่สำคัญและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้แก่ วัดบ้านกลวย (วัดกัลลีพนาราม) วัดพุน้อย 3) มีผลิตภัณฑ์ที่ชื่อ ได้แก่ ผ้ามัดหมี ผ้าไหมทอดด้วยกีรตุก 4) มีภูมิปัญญาชาวบ้านคือ การผลิตหมอน และผ้าห่ม ด้วยมือ การทำหัตถกรรมไม้จิ้ว การประกอบพิธีสู่วัย และการรักษาโดยหม่องมุนไฟร เป็นต้น 5) มีประชญ่าชาวบ้านที่พร้อมสืบทอดศิลปะดั้งเดิมและการละเล่นที่โดดเด่น เช่น ล้ำพวน พ้อนพวนเชียงของ กีฬาวิ่งกะลา การฟันอ้อย 6) มีประชญ่าชาวบ้านที่มีความรู้ในเรื่องประเพณี และวิถีชีวิตไทยพวน เช่น ผู้เชี่ยวชาญภาษาพวน ผู้เชี่ยวชาญ ด้านพิธีสู่วัย และ 7) ชาวบ้านมีความสามัคคีให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี

2.2 จุดด้อย ได้แก่ 1) พื้นที่อำเภอหัวหมีเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำท่วมโดยธรรมชาติ ของพื้นที่ค่อนข้างแห้งแล้งไม่สามารถ และไม่ดึงดูดใจ 2) โบราณสถานที่เก่าแก่ไม่มีประวัติความเป็นมาหรือตำนานที่ชัดเจน 3) ถนนเข้าหมู่บ้านคับแคบและไม่เป็นระเบียบ 4) ป้ายประชาสัมพันธ์สถานที่ต่าง ๆ มีขนาดเล็กและไม่ชัดเจน 5) การประชาสัมพันธ์ในการจัดงานประเพณีต่าง ๆ ไม่ดีเท่าที่ควร 6) หมู่บ้านไม่มีความพร้อม ที่จะบริการนักท่องเที่ยวในบางด้าน เช่น ไม่มีล่าม ไม่มีมัคคุเทศก์ และไม่มีที่พักในชุมชน 7) ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ หนุ่มสาวไปทำงานต่างจังหวัดและกลับมาเยี่ยมบ้านในเทศบาลต่าง ๆ น้อยลง 8) ไม่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปแบบ และ 9) งบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมของชาวไทยพวนไม่เพียงพอ

2.3 โอกาสที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอหัวหมี ทั้งระดับตำบล และระดับอำเภอ เนื่องจากได้รับความร่วมมือจากองค์กรบริหารส่วนตำบลในด้านงบประมาณเพื่อจัดงานประเพณีที่สำคัญของชาวไทยพวน และการที่รัฐบาลส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการท่องเที่ยวภายในประเทศทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

2.4 อุปสรรค ได้แก่ 1) การส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาลยังไม่ครอบคลุมถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ทำให้มีงบประมาณการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของไทยพวนน้อย 2) พื้นที่และสภาพดินฟ้าอากาศในถุดຸຟນจะมีน้ำท่วมชั่งบางปีมีน้ำท่วมสูง ทำให้ข้าวของเครื่องใช้ที่ใช้แสดงวิถีชีวิตชาวไทยพวนเพื่อการเผยแพร่และรักษาศิลปวัฒนธรรมได้รับความเสียหาย เอกสารสำคัญต่าง ๆ สูญหายไปมาก และ 3) ภาวะเศรษฐกิจไม่ดี ค่าครองชีพสูง ทำให้ประชาชนมุ่งทำมาหากินความสนใจในเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยพวนลดน้อยลง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนอำเภอบ้านหมี จังหวัดลพบุรี โดยการใช้แบบสอบถาม เพื่อสำรวจความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน ในเขตอำเภอบ้านหมี จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษามีดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของชาวบ้านในพื้นที่ที่ศึกษา พบว่า ชาวบ้านจำนวน 391 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 55.80) อายุในช่วง 45 – 54 ปี (ร้อยละ 25.83) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 63.94) การศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 30.95) อาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 28.39) และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 63.17)

2. ข้อมูลความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษา พบว่า ความต้องการมีส่วนร่วมในภาพรวมของทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .628) และเมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ต้องการการมีส่วนร่วมด้านการจัดการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .701) การจัดองค์กร ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = .699) ด้านภาวะการนำ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = .673) ด้านการควบคุม ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .727) และด้านการวางแผน ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = .657) ดังตาราง 1

ตาราง 1 ความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดพบรุ

ความต้องการมีส่วนร่วม	ระดับความต้องการมีส่วนร่วม		แปลความ
	\bar{X}	S.D.	
1. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	3.81	.657	มาก
2. การมีส่วนร่วมด้านการจัดองค์กร	3.93	.699	มาก
3. การมีส่วนร่วมด้านภาวะการนำ	3.88	.673	มาก
4. การมีส่วนร่วมด้านการควบคุม	3.82	.727	มาก
5. การมีส่วนร่วมด้านการจัดการท่องเที่ยว	3.99	.701	มาก
ภาพรวม	3.89	.628	มาก

ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวพบว่า งานประเพณีที่นักท่องเที่ยวเคยมาเที่ยวมากที่สุด คือ งานกำפ้า บุญข้าวจี บุญข้าว威名 (ร้อยละ 75.00) รองลงมา คืองาน เส่อกระเจด (ร้อยละ 58.00) สิ่งจูงใจที่ทำให้ตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวมากที่สุด คือ จากการ แนะนำของญาติ / เพื่อน (ร้อยละ 82.30) รองลงมา คือ จากสื่อ / สิ่งพิมพ์ / แผ่นพับ(ร้อยละ 42.30) ช่วงเวลาที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยวมากที่สุด คือ วันที่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรม (ร้อยละ 60.30) รองลงมา คือ วันหยุดตามเทศกาล (ร้อยละ 52.80) จำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยวในเขตอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดพบรุ ส่วนใหญ่มากกว่า 3 ครั้ง (ร้อยละ 44.75) ใช้เวลาในการท่องเที่ยวไม่เกิน 3 ชั่วโมง ทั้งนี้ไม่รวมเวลาเดินทาง (ร้อยละ 46.80) รองลงมาใช้เวลาในการท่องเที่ยว 3-6 ชั่วโมง (ร้อยละ 35.80) บุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวด้วยส่วนใหญ่ คือ กลุ่มคนเฉพาะครอบครัว / เพื่อนสนิท (ร้อยละ 56.00) รองลงมา คือ กลุ่มคนทั่วไปขนาดคนไม่เกิน 10 คน (ร้อยละ 36.30) สำหรับสิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจมากที่สุด คือ การแสดงวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน (ร้อยละ 25.30) รองลงมา คือ สถานที่ท่องเที่ยวที่ได้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยพวน (ร้อยละ 23.00) สรุปได้ดังตาราง 2

**การจัดการและการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม:
กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อ่าเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี**

Management and Participation for Cultural Tourism Development :
A Case Study of Thai Phuan Ethnic Group, Ban Mi District, Lop Buri Province

71

ตาราง 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลนักท่องเที่ยว	มากที่สุด (ร้อยละ)	รองลงมา (ร้อยละ)
1 งานประเพณีที่นักท่องเที่ยวเคยมาเที่ยวมากที่สุด - งานกำฟ้า บุญข้าวจี บุญข้าวหวาน - งานแต่อรรถาด	75.00	58.00
2 สิ่งอุปโภคบริโภคที่ทำให้ตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวมากที่สุด - การแนะนำของญาติ / เพื่อน - จากสื่อสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ	82.30	42.30
3 ช่วงเวลาที่ใช้ในการเดินทางมากท่องเที่ยวมากที่สุด - วันที่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรม - ห้องเที่ยว 3-6 ชั่วโมง	60.30	35.80
4 บุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวด้วยส่วนใหญ่ คือ - กลุ่มคนเฉพาะครอบครัว / เพื่อนสนิท - กลุ่มคนทัวร์ไปขนาดไม่เกิน 10 คน	56.00	36.30
5 สิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจมากที่สุด - การแสดงวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน - สถานที่ท่องเที่ยวมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยพวน	25.30	23.00

บันทึก 3

ข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี พบว่า ด้านที่นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นในระดับมาก คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X}=3.74$, S.D.= .66) ที่เหลืออีก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ($\bar{X}=3.49$, S.D.= .57) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}=3.38$, S.D.= .54) และด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.34$, S.D.= .66) มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาภาพรวมแล้วความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.49$, S.D.= .45) ดังตาราง 3

ตาราง 3 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วม ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

การจัดการวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความคิดเห็น		แปลความ
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ	3.49	.57	ปานกลาง
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.38	.54	ปานกลาง
3. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.34	.66	ปานกลาง
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.74	.66	มาก
ภาพรวม	3.49	.45	ปานกลาง

การจัดเวทีชุมชนเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร หน่วยงานผู้นำชุมชน ทายาทกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน ชาวบ้านที่มีความรู้ เฉพาะด้านและนักวิชาการ ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับแนวทางในการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมู่ จังหวัดลพบุรี และผลกระทบของการพัฒนา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมู่ จังหวัดลพบุรี ที่มีต่อชุมชน สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

แนวทางการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมู่ จังหวัดลพบุรี

1) จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดลพบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ลพบุรี สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอบ้านหมู่ และองค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ ของอำเภอบ้านหมู่โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมู่ จังหวัดลพบุรีขึ้น เพื่อทำหน้าที่ วางแผน และดำเนินการพัฒนาชุมชนบ้านหมู่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน ในระยะแรกอาจส่งเสริมให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับ วิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนที่ยังยืนก่อน

2) จัดอบรมประจำ องค์การบริหารส่วนตำบลควรเสนอของประมานจาก ภาครัฐมาสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวกับประเพณีชาวยไทยพวนให้เพียงพอและส่งเสริม ให้มีการจัดกิจกรรมเหล่านี้อย่างต่อเนื่องกันตลอดทั้งปี

3) ซ้อมแซมถนนและป้ายบอกทางเข้าชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลควร ดำเนินการขยายและ / หรือปรับปรุงถนนบางเส้นทาง รวมทั้งการจัดทำป้ายบอกทาง ให้มีขนาดใหญ่ และชัดเจน

4) กำหนดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเป็นระบบคง ส่งเสริมให้แต่ละตำบลมีกิจกรรมที่เป็นความถนัด และเหมาะสมกับพื้นที่ชุมชนของตน แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยพวนอย่างเด่นชัด

5) ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกความสะอาดต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำ และร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือของที่ระลึกโดยร่วม วางแผนและความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชน

6) กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบซึ่งอาจกำหนดไว้ใน 2 รูปแบบ

คือ 1) เส้นทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืน และ 2) เส้นทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ค้างคืนทั้งนี้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของชุมชน

7) ปรับปรุงช่องทางการประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฯ ควรเสนอแนวทางการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อต่าง ๆ ต่อหน่วยงานภาครัฐเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนต่อนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมายต่อไป

8) การพัฒนาศักยภาพการบริการแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ควรวางแผนเพื่อเพิ่มศักยภาพการให้บริการนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เช่น 1) การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว 2) การเป็นมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว 3) ด้านการให้บริการความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว และ 4) ด้านการให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

ผลกระทบของการพัฒนา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี จังหวัดลพบุรีที่มีต่อชุมชน

1) ผลกระทบเชิงบวก ได้แก่ เกิดรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ของชุมชน และจากการบริการนักท่องเที่ยว เช่น การจำหน่ายอาหาร การจำหน่ายของที่ระลึก บริการปั้มน้ำมัน เป็นต้น มีการพัฒนาในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สาธารณูปโภค ทั่วๆ รวมทั้งการพัฒนาทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้เป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปะวัฒนธรรมของชาวไทยพวน

2) ผลกระทบเชิงลบ ได้แก่ การส่งผลต่อสภาวะสิ่งแวดล้อมของชุมชน เช่น การเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอย เกิดมลพิษทางอากาศ เป็นต้น อาจเกิดอาชญากรรมกับกลุ่มนักท่องเที่ยว และเกิดความขัดแย้งทางความคิดของคนในชุมชน เกี่ยวกับการบริหารทั่วการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สรุปผลการวิจัย

บ้านหมีเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดลพบุรีที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนอาศัยอยู่ในหลายตำบล แต่ที่มีชาวพวนอาศัยอยู่มาก ได้แก่ ตำบลบ้านกลวย ตำบลบ้านทราย ตำบลเชียงงา ตำบลโนนทอง และตำบลหินปัก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่คณะกรรมการพัฒนาศักยภาพทางภูมิศาสตร์ของอำเภอบ้านหมี พนว่าอยู่ห่างจากจังหวัดลพบุรี

29 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร 160 กิโลเมตร อำเภอขอนหมีมีพื้นที่ประมาณ 607 ตารางกิโลเมตร สามในสี่ของพื้นที่ทั้งหมดเป็นเขตที่ราบนำ้าท่วม ถึงที่เหลือเป็นเขตที่ราบลูกคลื่น จากการสังเกตพื้นที่ที่ศึกษา พบว่า เป็นพื้นที่ ค่อนข้างแห้งแล้ง ขาดแวงดึงดูดใจจากธรรมชาติที่สวยงาม สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นวัดวาอาราม

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนในอำเภอขอนหมียังคงมีการสืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญของไทยพวนพบว่า ในเกือบทุกตำบลที่เป็นพื้นที่ศึกษามีการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยพวนในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ สภาวัฒนธรรมตำบล ชุมชนไทยพวน ศูนย์วัฒนธรรมไทยพวนบ้านหมี พิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์ไทยพวนเป็นต้น หน่วยงานของรัฐจะทำการวางแผนดำเนินงานเกี่ยวกับ การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยพวน โดยองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัด และระดับอำเภอ โดยจะมอบนโยบายอย่างองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของชาวไทยพวน เป็นประจำทุกปีแต่ไม่เพียงพอ ซึ่งคณะกรรมการของแต่ละองค์กรต้องจัดทางบประมาณเพิ่มเติมโดยขอความร่วมมือจากชาวบ้าน

เมื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการพัฒนาอำเภอขอนหมี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนมีจุดเด่นหลายประการ ได้แก่ ยังคงมีการสืบสานประเพณีที่สำคัญบางอย่างของชาวไทยพวนอย่างต่อเนื่อง มีประชัญญาชาวบ้านที่มีภูมิปัญญาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม การลเล่นพื้นเมืองของชาวไทยพวน มีโบราณสถานที่สำคัญและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในบางพื้นที่ มีผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อของชาวไทยพวน ได้แก่ ผ้ามัดหมี และชาวบ้านให้ความร่วมมือในระดับมาก เป็นต้น อย่างไรก็ตามก็มีจุดด้อยหลายประการ เช่น กัน ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอขอนหมีเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำท่วม โดยธรรมชาติของพื้นที่ค่อนข้างแห้งแล้ง ไม่สวยงามและไม่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ถนนเข้าหมู่บ้านคับแคบและไม่เป็นระเบียบ หมู่บ้านไม่มีความพร้อมที่จะบริการนักท่องเที่ยวในบางด้าน เช่น ไม่มีล้านและไม่มีมัคคุเทศก์ในชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคในเรื่องงบประมาณ จากรัฐไม่เพียงพอและภาวะเศรษฐกิจไม่ดี ค่าครองชีพสูง ทำให้ความสนใจของประชาชนในเรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยพวนลดน้อยลง

จากการศึกษาของคณะผู้วิจัย พบว่า แนวทางการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ควรเป็นดังนี้ 1) จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ความมีการวางแผนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับตำบลและระดับอำเภอ 2) จัดทางบประมาณให้เพียงพอและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเหล่านี้อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี 3) ช่องแชนแนลนบ้างเส้นทางรวมทั้งทำป้ายบอกทางให้มีขนาดใหญ่ และชัดเจน 4) กำหนดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยพวนอย่างเด่นชัด ให้แต่ละชุมชนตามความถนัด 5) ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ร้านค้าร้านอาหาร ห้องน้ำ เป็นต้น 6) กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมที่ชัดเจน และเป็นระบบ 7) ปรับปรุงช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน สู่นักท่องเที่ยวที่เป็นเป้าหมาย และ 8) ทำการพัฒนาศักยภาพการบริการแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ในด้านต่าง ๆ เช่น การต้อนรับนักท่องเที่ยว การเป็นมัคคุเทศก์หรือผู้นำชม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านการจัดการ

1.1 ด้านการวางแผน ความมีการวางแผนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดลพบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี สำนักงานอำเภอบ้านหมี่ รวมทั้งองค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบ้านหมี่ ร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ อาจดำเนินการในเรื่องการกำหนดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว และการจัดทางบประมาณ

1.2 ด้านการจัดองค์การ รัฐควรส่งเสริมให้องค์กรระดับตำบลที่มีบทบาทในการส่งเสริมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมไทยพวน เช่น สถาบันธรรมอ่ำเภอบ้านหมี่ สถาบันธรรมตำบลต่าง ๆ ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น โดยสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาร่วมดำเนินงานอย่างจริงจัง

1.3 ด้านภาระการนำ เนื่องจากผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งนายกองค์กรบริหารส่วนตำบล จะเป็นผู้มีบทบาท ในการซักซ่อนชาวบ้านให้ประกอบ

กิจกรรมต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญต่อกลุ่มคนเหล่านี้ อาจมีโครงการสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาชุมชนไทยพวนให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

1.4 ด้านการควบคุม ผู้นำหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรระดับตำบลต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญกับการติดตามผล และการประเมินผลงานโครงการต่าง ๆ หรือการจัดกิจกรรมไทยพวนในแต่ละครั้งมากขึ้น เพื่อจะได้นำเอาผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไป

2. ด้านสิ่งดึงดูดใจ

2.1 ควรจัดให้มีสถานที่ที่เด่นชัดและเป็นเอกลักษณ์โดยตรง เช่น ศูนย์วัฒนธรรมไทยพวนบ้านหมี่ โดยมีหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาดูแล และมีงบประมาณสนับสนุน

2.2 ควรมีการจัดกิจกรรมที่แสดงให้เห็นประเพณีและวัฒนธรรมไทยพวนตาม เทศกาลอย่างสม่ำเสมอ และเสนอให้จัดทำถนนคนพวนตลอดเส้นทางเข้าวัดบ้าน ราย โดยจัดให้มีการขายสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน ของที่ระลึก และอื่น ๆ ตลอดสอง ข้างทาง ซึ่งถนนคนพวนอาจจัดสักป้ายหัวใจ สำหรับชุมชน

2.3 จัดทำพิพิธภัณฑ์จำลองประเพณีและวัฒนธรรมไทยพวน และจัด นิทรรศการเกี่ยวกับวิถีชีวิตไทยพวน เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมได้ทั้งใน เทศกาลและนอกเทศกาล

2.4 ควรมีการอนุรักษ์แหล่งโบราณสถานที่เก่าแก่และมีความสำคัญสำหรับกลุ่ม ชาติพันธุ์ไทยพวน เช่น วัดเชียงงา ที่มีอายุมากกว่า 100 ปี โบราณลังเก่าของวัดบ้าน ราย ที่สร้างมาเมื่อประมาณ 200 กว่าปีมาแล้ว ทั้งนี้หน่วยงานของรัฐควรเป็นผู้ริเริ่ม และสนับสนุนงบประมาณ

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

3.1 ควรจัดให้มีร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ของที่ระลึก อย่างเพียงพอ และตั้งอยู่ในที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้สะดวก

3.2 ควรจัดห้องน้ำสาธารณะสำหรับบริการนักท่องเที่ยว อย่างเพียงพอ และมีพนักงานดูแลความสะอาดอยู่เสมอ

3.3 ควรจัดให้มีร้านโอทอป (OTOP) ประจำตำบลในแต่ละตำบล หรือถ้าเป็น ไปได้อาจจัดให้มีในระดับอำเภอ เพื่อเป็นศูนย์กลางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถหาซื้อได้โดยสะดวก

4. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

4.1 ควรจัดทำป้ายบอกทางสำหรับสถานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่สำคัญของชาวไทยพวน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่ไปเยี่ยมชม หรือชื่อสินค้าของชุมชน

4.2 ควรมีศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวประจำอำเภอ โดยหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อเป็นศูนย์กลางการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว และอำนวยความสะดวกอื่นๆ

5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

5.1 ควรมีการจัดการอบรม สัมมนา เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีศิลปวัฒนธรรมไทยพวน และปลูกจิตสำนึกให้รักในชาติพันธุ์ของตนให้แก่นักเรียน และชาวบ้าน โดยกลุ่มนักเรียนให้สถานศึกษาในเขตอำเภอบ้านหมีรับผิดชอบ ส่วนชาวบ้านอาจให้คณะกรรมการองค์กรระดับตำบล เช่น สภาวัฒนธรรมระดับตำบล รับผิดชอบร่วมกับวัดในชุมชน

5.2 ควรรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์การแต่งกายแบบไทยพวน และการใช้ภาษาพวนให้แก่นักเรียนและชาวบ้าน อาจประสานงาน ขอความร่วมมือกับทางโรงเรียนในอำเภอบ้านหมี จัดอบรมยุวมัคคุเทศก์น้อย และการอนุรักษ์ภาษาพวน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้สนใจสามารถศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี จังหวัดลพบุรี

2. ผู้สนใจสามารถศึกษาเกี่ยวกับการจัดการและการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ของอำเภอบ้านหมี จังหวัดลพบุรี เช่น กลุ่มลาวแข้ว กลุ่มลาวโซ่ เป็นต้น

3. ผู้สนใจสามารถศึกษาเกี่ยวกับการจัดการและการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนในเขตจังหวัดอื่นๆ

บรรณานุกรม

จุฑาทิพย์ เจริญลาก. 2545. กระบวนการการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.

นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2549. การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : เพรส แอนด์ ดีไซน์.

ประภาพร ศรีสติตย์ธรรม. 2543. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการ” สิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีของชุมชนในเขตเทศบาลนคร จังหวัดนครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วีไลลักษณ์ รัตนเพียรรัมนะ และคณะ. 2550. รายงานการวิจัย เรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษากรณี : ชุมชนท่าค้า อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกริก.

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี. 2539. ลพบุรีศึกษา : ไทยพวน. ลพบุรี : ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี. 2541. ไทยพวนลพบุรี. ลพบุรี : ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

Chuck, W. 2007. **Management**. 4th ed. Canada : Thomson South-Western.

Daft, R. L. 2008. **New era of management**. 2nd ed. China : Thomson South-Western.

Plunkett, W. R., Akner, R. F. and Allen, G. S. 2008. **Management : Meeting and exceeding customer expectations**. 9th ed. Canada : Thomson South-Western.

Robbins, S. P. and Coulter, M. 2005. **Management**. 8th ed. New Jersey : Upper Saddle River.